

Lassú élet, radikális hétköznapi

A Ludwig Múzeum virtuális kiállítása

SCHNELLER JÁNOS

LUMÚ, 2020. IV. 9. – VIII. 23.

Nehéz úgy írni egy kiállításról, hogy nem létezik. Úgy meg még nehezebb, ha virtuálisan sem létezik. Az alábbi cikk tehát egy meg nem valósult kiállítás részben hiányos projektdokumentációjáról számol be nagy lelkesedéssel.

A hazai művészeti színtér első virtuális kiállítása, a koronavírus következtében kialakult helyzet miatt, hirtelen a legaktuálisabb, legforróbb témává vált kérdéseket a képzőművészet szemszögéből járja körbe. A kijárási tilalmak, az otthonmaradás kényszere, a határok lezárása ma hasonló kérdéseket vet fel széles tömegek számára, mint amit két évvel ezelőtt a kiállítás kurátorai a koncepció megfogalmazásakor. Bár számos környezeti katasztrófa szemtanúi lehettünk az elmúlt évben (ausztráliai bozóttüzek, lángoló dél-amerikai esőerdők), egy világjárvány kitörése kellett ahhoz, hogy az egyéni életstratégiák újragondolásával a fogyasztói életmód helyett komolyan elkezdjünk foglalkozni az alternatív lehetőségek vizsgálatával. Többé már teoretikusnak nem nevezhető, globális kérdések kerültek a középpontba, például a korábbi „természet kontra civilizáció” helyett a „természettel együtt élő civilizáció”, a mindennapi élet fenntarthatóságának kérdése vagy a jelenlegi világpiac lokális alternatívái, melyek sokáig kikezdehetetlenek hitt gondolatokat, struktúrákat és gyakorlatokat változtathatnak meg. Jelen helyzet következtében a *Lassú élet* című kiállítás szélesebb rétegeket foglalkoztathatna, mint bármely kortárs kiállítás a közelmúltban. Arra vonatkozóan, hogy ez valóban így van-e, egyelőre nincsenek adataim. Mivel a kiállítás honlapja nem túl látogatóbarát, kevés rajta a vizuális tartalom, ráadásul hiányos is, csodálnám, ha nem csak az egyébként is elenyésző méretű kortárs művészeti szubkultúra köreiben válna beszédtemává.

Mindazonáltal a kiállítást nem a rendkívüli helyzet inspirálta, hiszen a kurátori csapat már két éve készíti elő a mostanra kizárólag virtuális térben megvalósuló csoportos nemzetközi kiállítást. Van azért abban valami

OTO HUDEC: *Mi vagyunk a kertl,* 2020, installáció
A művész jövőtábol

szimbolikus, hogy a megvalósulás helyett a befogadás csatornája az internet lett, ami újból felveti Marshall McLuhan már-már közhelyesnek mondható, de annál aktuálisabb megállapítását – *medium is the message* –, amely szerint a közvetítő közeg szorosan összefügg a tartalommal. A közösségi aktus egyéni élménnyé alakul, miközben létrehoz egy újszerű, de a közösségi médiából már ismert virtuális közösséget, amely később visszahathat a valóság alakulására is. Bár a művek helyett csak azok szurrogátumait láthatjuk, ez esetben ez kevésbé problémás, mivel gondolatiságuk legtöbb esetben nagyobb szerepet játszik befogadásukban, mint fizikai megvalósulásuk. Napjainkra a társadalmi változások rendkívül gyorsan alakítják át a kortárs művészeti közeget, hiszen élet és művészet egyre inkább összezsugorodik, a participáció, a public art szerepe felértékelődik, és a múzeumi tereket is elfoglalják az ilyen jellegű alkotások. A művek legtöbbje globális kérdéseket feszeget (geopolitikai krízisek, szén-dioxid-kibocsátás, túlfogyasztás, a természetes élőhelyek pusztulása, klímakatasztrófa), melyekre részben a helyi közösség bevonásával vagy azok tudatának formálásával, részben személyes mintákat kínálva lokális válaszok születnek. Sok esetben a művészek személyes tapasztalatait

dokumentálva vagy életmódjukat modellként használva születik meg a mű, olykor ezek melléktermékeként.

A kiállítás befogadását nehezíti az a tény, hogy még virtuálisan sem léteznek. Sőt, még a fizikailag létező tárgyak sem kellően dokumentáltak (Lakner Antal, Ex Artists' Collective, Bartha Gabó). Sok esetben hiányoznak a fotók, néhányszor pedig projektírást sem találtam. Bizonyos művek nem vagy csak részlegesen láthatók (Zilahy Anna, Lois Weinberger, Manfred Erjautz, Schuller Judit Flóra). Egy nem létező kiállításról kellene tehát annak hiányos dokumentációja alapján véleményt alkotnunk, aminek, lássuk be, nem sok értelme van. Amit nem látunk, arról nem tudunk beszélni. Ezért úgy döntöttem, hogy néhány olyan projektről,

ERDEI KRISZTINA: *Riset, Victory of the Sun*, fotósorozat, 2009–2020

A művész jóvoltából

műről fogok beszámolni, amely dokumentációja értelmezhetővé tette azokat, illetve számomra valamilyen szempontból revelatívák voltak.

Bartha Gabó személyes történetén keresztül egy alternatív életstratégia bontakozik ki. Éjszaka, fejlámpával készített fotóin megmutatkozik, hogy a felnőttként megtalált hivatás és a személyiség összhangja milyen különlegesen termékeny helyzetet teremt, amelyben minden szereplő jól érzi magát. Bartha egy tradicionális, de gyakorlatilag feledésbe ment kertművelési módszert élesztett fel, miután korábbi életformáját feladva

BARTHA GABÓ: *A te testem az én tested*, a sorozat egy darabja, 2020, fotó

A művész jóvoltából

PETRA MAITZ: *A Lady Musgrave-korallzátony ma, 2002–2020*
A művész jóvoltából

Tarcalra költözött. Őstermelői lakásétermében saját természetű őshonos fűszernövényeket, zöldségeket felhasználva készíti el különleges ételeit a bejelentkezőknek. A fenntarthatóság kérdéseire is választ adó életforma nem tűnik elrugaskodott példának. Egyetlen fotó alapján a képek dokumentarista jellegű hobbifotónak hatnak, a történet azonban személyessé és szerethetővé teszi a műveket és alkotójukat is.

Szabó Eszter Ágnes a reklámpia egyik leginkább tudatformáló és egyben vizuális környezetrombolásként működő jelenségére reflektál. Az óriásplakátok sztenderd méretét alapul vevő, *12 nm – Jöjünk le a falvédőről* című projektje a hímzés lassú, kézműves és kizárólag manuálisan készíthető folyamatába vonja be a látogatókat. A bevonódáson alapuló

ANCA BENERA & ARNOLD ESTEFAN: *Minden természet hajtóereje,*
2019, installáció, A művészek jóvoltából

12 négyzetméteres mű elkészülésének utolsó állomása lett volna a Ludwig Múzeum kiállítása. A vizuális üzenetek nagy méretben való sokszorosíthatósága gyors és felületes befogadásra lett kifejlesztve. A hímzés ennek épp az ellenkezője: elkészítése lassú, befogadása elmélyülést, technikája fizikai kontaktust igényel. Az anyag felületén áthaladó cérna az anyag részévé válik, a minta tehát nem a felületen jön létre, hanem a hordozó anyagot is megváltoztatja, miközben készítőjének tudatába is beég a minta és az azt létrehozó, sokszor ismételt mozdulatsor.

Petra Maitz a fentihez nagyon hasonló jellegű projektjének fotó- és videódokumentációját láthatjuk *Lady Musgrave-korallzátony* címmel. A Bécs városában működő munkaközösségek bevonásával induló, majd nemzetközi méretűvé duzzadó projekt a Nagy-korallzátony pusztulására hívja fel a figyelmet. Az önkéntes csatlakozók által 2002-óta horgolt korallokból épülő, folyamatosan növekvő textilzátony nemcsak a környezet ember általi pusztítására hívja fel a figyelmet, de részvételükkel a laikus civilek is egy mind méreteiben, mind időben óriásira növekvő műalkotás társművészeivé és egy virtuális közösség részeivé válnak. A projektet nem

titkoltan Joseph Beuys 1982-es, *7000 tölgy* elnevezésű kasseli akciójának ötlete inspirálta. Az összefogás révén leküzdhető környezeti problémák metaforájaként is értelmezhető mű lényege kevésbé a fizikailag is létrejövő alkotás, sokkal inkább maga az aktus válik egyfajta folyamatművészeti akcióvá.

Anca Benera és Arnold Estefan installációi a köztudatban kevésbé tematizált geopolitikai konfliktuszónák problémáira irányítják a figyelmet. A véges erőforrások birtoklásáért folytatott, a jóléti demokráciák polgárainak ingerküszöbét alig átlépő háborúkra és frontvonalakra, valamint a nagyhatalmi politikai ambíciók embertelen eljárásaira fókuszáló installációk egyszerre esztétikus, informatív és felkavaró figyelmeztetésként követelnének helyet a kiállítóterben és a tudatunkban. A *Minden természet hajtóereje* címet viselő installáció a Marokkó nyugati határán 2700 km(!) hosszan elterülő mesterséges homokfal, amely nyugat-szaharai

OLIVER RESSLER: *Minden összeáll, miközben minden szétesik: The ZAD, 2017, 36 perc, 4K*
A művész és az angels Barcelona, The Gallery Apart (Rome) jóvoltából

ANCA BENERA & ARNOLD ESTEFAN: *A sivatagi szikla, amely táplálja a világot, 2019, installáció, A művészek jóvoltából*

falként ismert. A szögesdróttal és erődökkel is megerősített katonai védelmi rendszer a világ legnagyobb nyilvántartott elaknásított területe, és a kínai nagy fal után a leghosszabb erőd-rendszer a bolygón. A 80-as években közel hét éven keresztül épített falat az 1991-es békekötés ellenére jelenleg is 120 ezer marokkói katona őrzi. Hatására több mint 160 ezer ember kényszerült szülőföldjének elhagyására, több ezer katona és civil vesztette életét.

Kifejezetten érdekes, dokumentarista videómű Oliver Ressler dokumentációja a német szénkitermelés és a nem megújuló energiák használatának megakadályozását célul kitűző Ende Gelände-mozgalom történelmi jelentőségű tiltakozásáról, amely a klímatudatos

civilek harcaként vonulhat be a 21. század történelmébe. A civilek a teljes rendszer megváltoztatását tűzték ki célul, jól szervezett csapataik reményt adhatnak a hazai civil szféra aktivistái számára is.

Nagy kár és talán elszalasztott lehetőség is a napokban elhunyt világhírű osztrák művész, Lois Weinberger installációjának hiányos bemutatása. A kasseli Documentán kétszer és a Velencei Biennálén is kiállító művész műve kellő számú fotó, a művész életműve és filozófiájának bemutatása nélkül érthetetlen, befogadhatatlan marad.

A nemkiállítás-kiállítás így is nagy élmény annak, aki veszi magának a fáradságot, hogy a hiányzó képeket és információkat összegyűjtse magának a világhálóról. A honlap azonban még annyira sem felhasználóbarát, hogy a *Lassú életet* virtuális kiállításnak nevezzük.